

Ponad podziałami... Ponad kastami... - Jacek Zelek

Był konwertytą, filozofem, literatem, niezwykle barwną osobowością. Po studiach (literatura angielska i filozofia) zapragnął czegoś więcej. Wiedziony powołaniem najpierw doświadczył z towarzyszami życia w oderwaniu od społeczeństwa, protestując w ten sposób przeciw industrializacji, po czym został benedyktyinem. Następnie, po ponad dwudziestu latach wyjechał do Indii, aby tam realizować ideał chrześcijańskiego *sannyāsina* w aśramie, który stał się centrum duchowym.

Był konwertytą, filozofem, literatem, niezwykle barwną osobowością. Po studiach (literatura angielska i filozofia) zapragnął czegoś więcej. Wiedziony powołaniem najpierw doświadczył z towarzyszami życia w oderwaniu od społeczeństwa, protestując w ten sposób przeciw industrializacji, po czym został benedyktyinem. Następnie, po ponad dwudziestu latach wyjechał do Indii, aby tam realizować ideał chrześcijańskiego *sannyāsina* w aśramie, który stał się centrum duchowym.

Jacek Zelek

Ponad podziałami... Ponad kastami... Bede Griffiths OSB i jego chrześcijański ideał *sannyāsina*

rok wydania: 2017

Wydawnictwo Homini

Postać Bede Griffithsa jest mało znana w Polsce; świadczy o tym niewielka liczba publikacji i tłumaczeń dzieł jego lub o nim, które ukazały się drukiem w wersji polskojęzycznej. Natomiast sporo opracowań i książek jest dostępnych w wersji angielskiej.

Był konwertytą, filozofem, literatem, niezwykle barwną osobowością. Po studiach (literatura angielska i filozofia) zapragnął czegoś więcej. Wiedziony powołaniem najpierw doświadczył z towarzyszami życia w oderwaniu od społeczeństwa, protestując w ten sposób przeciw industrializacji, po czym został benedyktyinem. Następnie, po ponad dwudziestu latach wyjechał do Indii, aby tam realizować ideał chrześcijańskiego *sannyāsina* w aśramie, który stał się centrum duchowym, dokąd przybywała nie tylko ludność miejscowa, ale liczne pielgrzymki, aby doświadczyć niezwyklej atmosfery modlitwy i wyciszenia, jak również spotkać się z niezwyklej człowiekiem – ascetą, który pragnął przenieść wzór hinduskich pustelników na grunt chrześcijański. W swojej żegludze życia, jak to pięknie określił Maciej Bielawski, Bede Griffiths podróżował pomiędzy dwoma brzegami: chrześcijaństwem i hinduizmem, które podziwiał i wykorzystywał ich bogactwa w tworzeniu całościowej wizji nowej rzeczywistości Kościoła przyszłości. Wywarł ogromny wpływ na myśl po II soborze watykańskim, przede wszystkim w dziedzinie dialogu międzyreligijnego, kładąc podwaliny pod nowy rodzaj ewangelizacji terenów Indii.

Bede Griffiths stał się duchowym synem pionierów tej drogi: Julesa Monchanina i Henriego le Sauxa. Należy jednak zaznaczyć, że wypracował własną koncepcję funkcjonowania aśramu i wspólnoty uczniów skupionych wokół mistrza duchowego.

Temat poruszony w niniejszej książce z pewnością nie należy do łatwych. Składa się na to kilka przyczyn. Po pierwsze, uboga baza literatury polskojęzycznej, po drugie, rozległość tematu, którego opracowanie wymagało również analizy ascetyzmu hinduskiego, z którego wywodzi się pojęcie i ruch *sannyāsinów* na terenach Indii, po trzecie wreszcie, skomplikowany język filozoficzny, szczególnie jeśli chodzi o literaturę anglojęzyczną, w opisach koncepcji poszczególnych reprezentantów chrześcijańskiej grupy *sannyāsinów*. Mimo trudności temat okazał się niezwykle podróżą w głąb duchowości zarówno hinduskiej, jak i chrześcijańskiej, sięgając fundamentów, na których budowana była religijność obu tradycji. Całościowa synteza, poczynając od biografii naszego bohatera, przez opis funkcji *sannyāsinów* w społeczeństwie hinduskim, skończywszy na analizie rozwoju działalności misjonarskiej pionierów Roberta de Nobilio, Julesa Monchanina i Henriego le Sauxa dała pełne zrozumienie dzieła podjętego przez Bede Griffithsa.

Pierwszy rozdział jest poświęcony biografii Bede Griffithsa, od dzieciństwa aż po okres zakładania aśramów w Indiach. Jest to kluczowa część opracowania, gdyż ukazuje proces rozwoju wewnętrznego Griffithsa, a znając etapy tego rozwoju możemy zrozumieć podejście tego mnicha do ascetyki hinduistycznej i jego koncepcję chrześcijańskiego *sannyāsina*. Dla tej części książki fundamentalne znaczenie miała autobiografia Bede Griffithsa *Złota Nić* i druga część książki *Chrześcijański Aśram*. Dopełnieniem części biograficznej było ukazanie dwóch ważnych wydarzeń w życiu benedyktyna, mianowicie tzw. drugiej rewolucji przemysłowej w Wielkiej Brytanii i II soboru watykańskiego. Jak wykazuje analiza tych dwóch momentów w historii, okazały się one decydujące na drodze powołania młodego studenta Alana Griffithsa, a później benedyktyna klasztoru w Prinknash.

Drugi rozdział dotyczy kwestii ascetyzmu hinduskiego i wiązało się z nim wyzwanie polegające na przebrnięciu przez literaturę hinduską, zwyczaje i historię rozwoju pojęcia wędrownego ascety *sannyāsina*, poczynając od czasów wedyjskich, a skończywszy na współczesnej realizacji tej formy życia religijnego. Rozdział ten, ze względu na ogrom materiału, który wymagałby analizy (która mogłaby być podstawą do osobnej monografii), ma charakter ogólny. Są w nim zarysowane podstawy historyczne rozwoju ascetyzmu w Indiach, podane znaczenie pojęcia *sannyāsina* i główne rodzaje oraz formy ascetyzmu, które wykształciły się na przestrzeni wieków. Jak pisałem wcześniej, jest to ujęcie wybiórcze, a na potrzeby niniejszej pracy zupełnie wystarczające.

Trzeci rozdział stanowi wprowadzenie w tematykę ideału chrześcijańskiego *sannyāsina*. Jest on przedstawiony w kontekście epok, w których się rozwijał (XVII i XX w.), pierwotnie dzięki działalności misjonarskiej Roberto de Nobiliego, a skończywszy na współczesnych pionierach tej drogi życia, Julesie Monchaninie i Henrim le Sauxie. Jest to refleksja nad pytaniem o zasadność takiego rozumienia działalności ewangelizacyjnej, a także ukazanie rozwoju pojęcia i roli chrześcijańskiego *sannyāsina* w społeczeństwie hinduskim.

Ostatni, czwarty rozdział podejmuje temat, który był zapowiadany przez wcześniejsze rozdziały. Zostanie w nim przedstawiona wizja chrześcijańskiego *sannyāsina* stworzona i praktykowana przez Griffithsa. Opis został podzielony na cztery części, które razem stanowią całość i wyjaśniają ideę zawartą w temacie pracy. Cztery aspekty życia *sannyāsina*: harmonogram dnia, wyrzeczenie, modlitwa i ewangelizacja spinają w jedno osobowość chrześcijańskiego ascety, który nie za pomocą wyszukanych sposobów czy też efektownej działalności na zewnątrz głosi Chrystusa, ale czyni to przez wyciszenie, kontemplację, zgłębianie Pisma Świętego i Tradycji Kościoła, wczytując się w teksty innych tradycji religijnych, cały czas wracając do środka swojego wnętrza, przebywając tam z Bogiem, może emanować świętością i tym samym pociągać innych do Boga. Tak w skrócie można określić całą koncepcję ideału chrześcijańskiego *sannyāsina*, którą wypracował Bede Griffiths.

Omawiając i analizując poszczególne części pracy, bazuję zarówno na literaturze polsko-, jak i anglojęzycznej, opierając się na licznych opracowaniach akademickich. Jeśli chodzi o temat ideału chrześcijańskiego *sannyāsina* w ujęciu Bede Griffithsa, znalazłem dwie pozycje książkowe (po jednej w języku angielskim i polskim), które są rozprawami doktorskimi na ten temat.

Praca, ze względu na swoją tematykę, będzie stanowiła próbę odpowiedzi na następujące kwestie: czy jest możliwe na gruncie chrześcijańskim zrealizowanie ideału *sannyāsina*, w takiej formie, jaką przekazała nam tradycja hinduska? Jak daleko można dojść w adaptacji chrześcijaństwa do zasad i warunków religii hinduskiej? Kiedy możemy mówić o synkrytyzmie, a kiedy o dialogu? Czy jest możliwy dialog na poziomie dogmatycznym?

Jak widać, rozważana tu kwestia jest stosunkowo świeża, dzięki czemu niniejsza książka wpisuje się jako kolejna pozycja w nieliczną literaturę, która omawia to, jakże ważne, zagadnienie nowego podejścia do działalności misjonarskiej na terenie Indii. Innowacyjność ta, jak to zostanie ukazane na kolejnych stronach, nie była przyjmowana z otwartymi rękoma przez niektórych hierarchów Kościoła katolickiego, którzy z dużym dystansem, a czasem ze strachem spoglądali na działalność Bede Griffithsa. Mimo wielu trudności, jakich doświadczył, nadal cechował się on wielkim pokojem i wytrwałością w dążeniu do osiągnięcia wymarzonego ideału chrześcijańskiego *sannyāsina*.

Jest to wstęp do książki Jacka Zelka *Ponad podziałami... Ponad kastami...*, która ukazała się nakładem wydawnictwa Homini